

СПОГАДИ ПРО АКАДЕМІКА Г.О. БОГДАНОВА (1930-2009 рр.)

В.В. Мельник, доктор історичних наук, доцент
*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Україна*

Вважаю, що мені поталанило з долею, адже я мала можливість певний час свого життя працювати під керівництвом відомого вченого, доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка УААН Григорія Олександровича Богданова. «Патріарх науки з годівлі тварин» – називали його у колі вчених, та найчастіше так його згадували вже після того, як він пішов із життя. Позналилися ми з ним у 1992 році, коли після закінчення аспірантури на кафедрі фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин Одеського сільськогосподарського інституту я переїхала до Києва. На той час я ще не захистила кандидатську дисертацію, оскільки керівник моєї дисертаційної роботи, доктор біологічних наук, професор І. С. Самойленко, пішов з життя (1988 р.), коли я навчалася на другому курсі аспірантури, але тему й напрям роботи не змінила, оскільки прагнула реалізувати наукові задуми керівника. Це виявилось не легкою справою, оскільки потрібно було провести нові дослідження та узагальнити результати низки експериментів, вже проведених учнями Івана Степановича, з вивчення питань загального газоенергетичного обміну та процесів травлення у тварин різних видів і, зокрема, птиці.

Київ для мене, на той час, був незнайомим містом, адже родом я із Дніпра, і мені раніше ніколи не доводилося відвідувати Українську сільськогосподарську академію, про велич якої я знала зі студентських років. І навіть не могла мріяти, що колись стану членом великої спільноти науково-педагогічних працівників цього славетного закладу. Я планувала завершити та захистити кандидатську дисертацію, і можливо б працювала після закінчення аспірантури асистентом на кафедрі, де навчалася, оскільки там була вакансія. Однак, потрапила до Києва... І на кафедрах, які відповідали профілю спеціальності, за якою я прагнула здобути науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук, вакантних місць асистента, на той час, не було. Та «світ тісний», наповнений чутками... Мені стало відомо, що академік Г.О. Богданов очолював виконання наукових робіт за державними замовленнями і для проведення експериментальних досліджень необхідні були наукові співробітники. Отже, у період з березня 1992 р. і до квітня 1995-го я працювала старшим науковим співробітником, виконуючи роботу за різними науковими темами, які були присвячені розв'язанню проблем, пов'язаних з виробництвом продукції тваринництва на територіях, які були радіоактивно забруднені внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Як відомо, аварія призвела до радіоактивного зараження більш як 145 тисяч км², де рівень щільності радіонуклідів ¹³⁷Cs і ⁹⁰Sr перевищував 37 кБк/м² [1]. Потрапивши в навколишнє середовище, радіонукліди акумулюються рослинним покривом та верхнім шаром

грунту і включаються в біологічний цикл кругообігу речовин. При цьому, темпи надходження радіоактивних речовин у рослинні органи залежать від їх хімічної форми, фізіологічних потреб рослин, фізико-хімічних властивостей та місця зростання [3]. Вміст радіонуклідів у сільськогосподарській продукції залежить не тільки від щільності забруднення, але й від типу ґрунту, гранулометричного складу, властивостей пестицидів та біологічних особливостей вирощуваної культури [2]. Проблема полягала і в тому, що період напіврозпаду ^{137}Cs і ^{90}Sr становить близько 30 років. Отже, необхідно було вирішувати питання щодо очищення від радіонуклідів молока і м'яса, отриманих у господарствах, передусім, на території Українського Полісся, до якого належать і райони у Рівненській, Житомирській і Київській областях. Саме там, під керівництвом Григорія Олександровича були проведені дослідження по згодовуванню різних сорбентів (цеоліт, бентоніт, хумоліт та ін.) великій рогатій худобі молочного та м'ясного напрямів продуктивності. При цьому контролювали наявність у продукції ^{137}Cs і ^{90}Sr . Аналізи відібраних проб проводили в Українському науковому центрі радіаційної медицини. Всі отримані дані у результаті проведених досліджень відповідно до схем дослідів, були статистично оброблені. І цю частину аналізування результатів експериментів Григорій Олександрович доручав лише мені. І навіть тоді, коли я вже не працювала науковим співробітником, а перейшла на посаду асистента на кафедру птахівництва, яка була створена у 1995 році, Григорій Олександрович звертався з проханням перевірити результати статистичної обробки даних, здійснених за допомогою комп'ютерних програм. І доволі часто я знаходила помилки (як наслідок невірного введення даних для обчислювання). У Григорія Олександровича була добре розвинута наукова інтуїція. Його дружина, Тамара Якимівна Атражева, говорила, що він міг передбачити й події у суспільстві, які потім здійснювалися.

Академік Г. О. Богданов був людиною енергійною і дуже працездатною. Він працював у вихідні та святкові дні, а коли не їхав у відрядження, робочий день розпочинав о сьомій годині ранку. Працював завжди натхненно, захоплено і самовіддано. З ним можна було обговорити будь-яку наукову проблему. До нього часто зверталися за порадами та, навіть коли запитання виходило за межі сфери його професійної обізнаності, він завдяки інтуїції великого вченого завжди надавав слушні поради. Ґрунтовний підхід академіка та глибоке вивчення наукових проблем вивело його на міжнародний рівень, а проведені ним фундаментальні дослідження отримали визнання світової наукової спільноти.

Список використаних джерел

1. 20 років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє: Національна доповідь України. Київ: Атіка, 2006. 223 с.
2. Надточій П.П., Мислива Т.М., Вольвач Ф.В. Екологія ґрунту: монографія. Житомир: Рута, 2010. 473 с.
3. Романчук Л.Д. Особливості накопичення та міграції радіонуклідів в ґрунтах лісових екосистем Полісся України. Вісник НУБіП.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ**

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**ФАКУЛЬТЕТ ТВАРИННИЦТВА ТА
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА
МОЛОКА ТА М'ЯСА**

НАУКОВІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТВАРИННИЦТВА У ХХІ СТОЛІТТІ

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 95-річчю від дня народження доктора
сільськогосподарських наук,
професора, академіка УАН
Григорія Олександровича Богданова
6-7 березня 2025 р.**

Київ - 2025

УДК 636:001.8«XXV»(092)
М 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «*Наукові і технологічні виклики тваринництва у XXI столітті*», присвяченої 95-річчю від дня народження доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка УААН Г. О. Богданова, м. Київ, НУБіП України, 6-7 березня 2025 року. 192 с.

Матеріали конференції подано у авторській редакції.